

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Husitská teologická fakulta

Bakalářská práce

Kompenzační pomůcky pro sluchově postižené

Compensatory Tools for Deaf People

Vedoucí práce:

Prof. PhDr. Beáta Krauhulcová, CSc.

Autorka:

Jana Lapčáková

Praha 2011

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí práce

Prof. PhDr. Beátě Krahulcové, CSc.,

za odborné vedení, cenné rady, připomínky a trpělivost při zpracování bakalářské práce.
V neposlední řadě chci poděkovat své rodině a přátelům, kteří se se mnou podělili o své zkušenosti.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato bakalářská práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

V Praze dne 15. dubna 2011

ANONTACE

Bakalářská práce „Kompenzační pomůcky pro sluchově postižené“ pojednává o dostupných technických pomůckách pro lidi s vadou sluchu. Práce je rozdělena do teoretické a praktické části. První kapitola se zabývá vymezením základních pojmů sluchově postižených osob, klasifikací sluchových vad, popisují se formy komunikace sluchově postižených a jejich psychosociální důsledky. Dále pak sociální vztahy, vzdělávání a zaměstnatelnost. Druhá kapitola se věnuje kompenzačním pomůckám, jako jsou sluchadla a kochleární implantát. Popisují se technické pomůcky, vizuální komunikace a přepisy či nárok na sociální příspěvky. Třetí kapitola je praktická. Zabývá se metodami, metodikou výzkumu a hypotézami. Výzkum probíhal formou rozhovoru kvalitativní metodou. Cílem práce je objasnit, jaké je využití sluchadel a kochleárního implantátu u dospělých osob.

ANNOTATION

The bachelor's work presented under the title of "Compensatory tools for aurally handicapped people" deals with technical devices for the people with different kinds of hearing impediments. It is divided in two parts: theoretic and practical. The first chapter deals with the definition of basic terms concerning aurally handicapped people, classification of the various hearing impediments, description of the means of communication of these handicapped people and the related psycho-social consequences, as well as the social relationships, education, and employability. The second chapter is dedicated to the compensatory tools, such as audiphones and cochlear implant. It embraces the technical aids, visual communication, transcription, and the claim for supplementary benefits. The third chapter is practical. It deals with the research methods, assignments, and hypothesis. The research has been pursued by interviewing, employing the qualitative method. The goal of the work is to clarify the forms and frequency of the use of audiphones and cochlear implants by adult people.

KLÍČOVÁ SLOVA

osoba se sluchovým postižením, dospělí, komunikace, klasifikace, psychosociální důsledky, sociální vztahy, vzdělání, zaměstnatelnost, kompenzační pomůcky, vizuální komunikace

KEYWORDS

Aurally handicapped person, adults, communication, classification, psycho-social consequences, social relationships, education, employability, compensatory tools, visual communication

OBSAH.....	6
-------------------	----------

ÚVOD.....	7
------------------	----------

1 PROBLEMATIKA SLUCHOVĚ POSTIŽENÝCH

1. 1 Vymezení základní terminologie v oblasti sluchu a sluchových vad.....	8
1. 2 Klasifikace sluchových vad dle současných poznatků.....	9-10
1. 3 Rozpoznávání sluchových vad a jejich důsledků.....	11-13
1. 4 Komunikační systémy sluchově postižených.....	13-17
1. 5 Komunikační přístupy ve vzdělávání sluchově postižených.....	17-18
1. 6 Psychosociální důsledky, sociální vztahy, vzdělávání, zaměstnatelnost.....	18-20

2 KOMPENZAČNÍ POMŮCKY PRO SP

2. 1 Základní vymezení technických pomůcek.....	21
2. 2 Sluchadla.....	22-26
2. 3 Kochleární implantát.....	26-29
2. 4 Zesilovače zvuku.....	29-32
2. 5 Signalizační a vibrační pomůcky.....	32-33
2. 6 Vizuální komunikace.....	33-35
2. 7 Přepisy u soudu.....	35
2. 8 Sociální příspěvky.....	36-38

3 VYUŽITÍ SLUCHADEL A CI U DOSPĚLÝCH OSOB

3. 1 Metody a cíle výzkumu.....	39-40
3. 2 Popis zkoumaného vzorku.....	40
3. 3 Případové studie.....	40-46
3. 4 Závěry výzkumu.....	46-47

ZÁVĚR	48
--------------------	-----------

POUŽITÁ LITERATURA.....	49
--------------------------------	-----------

HYPERTEXTOVÉ ODKAZY.....	50-51
---------------------------------	--------------

SEZNAM PŘÍLOH.....	52-53
---------------------------	--------------

PŘÍLOHY.....	54-59
---------------------	--------------

ÚVOD

Téma své bakalářské práce jsem si vybrala, protože vím, jak je těžké žít se sluchovou vadou bez kompenzačních pomůcek. Sama mám sluchové postižení. Kompenzační pomůcky hrají v životě sluchově postiženého velkou roli. Jen hrstka sluchově postižených osob se bez nich obejde. Kompenzační pomůcky nejsou jen sluchadla nebo kochleární implantát, ale i jiné pomůcky – zesilovače zvuku, indukční smyčky a světelná signalizace.

V dřívějších dobách se sluchově postižení museli spokojit s velmi malým výběrem kompenzačních pomůcek. To mělo za následek, že si začali vyrábět kompenzační pomůcky sami. Vyrůstala jsem v prostředí, kde mě vychovávali sluchově postižení rodiče, takže mám určitý obrázek, jak to tenkrát chodilo.

Doma u nás zvonek fungoval tak, že při zmáčknutí tlačítka na zvonku se rozsvítila všechna světla v místnosti a několikrát za sebou blikla. I problém s ranním vstáváním se vyřešil. Upravila se lampička u postele, která v určitý čas blikala. Horší to bylo s přivoláním pomoci, například záchranné služby atd. Když bylo nejhůře, sluchově postižení byli odkázáni na nejbližší slyšící lidi, které měli kolem sebe – rodiny, hodné sousedy atd. Takže se na ně museli spolehnout a popřípadě je poprosit o zavolání. Co se týče tlumočnicků, byl jich nedostatek.

Je úžasné pozorovat, co se za tu dobu změnilo. Sluchově postižení mají dnes hodně možností, které využívají, ať už se jedná o širokou škálu kompenzačních pomůcek či operátorské a tlumočnické služby, které nabízí nejedna organizace sluchově postižených. Pro sluchově postižené osoby je to jediná možnost jak se spojit slyšícím světem.

1 PROBLEMATIKA SLUCHOVĚ POSTIŽENÝCH

1. 1 Vymezení základní terminologie v oblasti sluchu a sluchových vad

Pod pojmem sluchově postižení se rozumí lidi, kteří jsou neslyšící, nedoslýchaví, ohluchlí a uživatelé kochleárního implantátu. Dříve se lidé spadající do skupiny sluchově postižených nazývali hluchoněmými. Předpokládalo se tenkrát, že pokud někdo neslyší, je zároveň němý. Je to velký omyl. Neslyšící mají jen sníženou schopnost osvojit si mluvenou řeč, která je pro ně velmi problematická. (HUDÁKOVÁ, MOTEJZÍKOVÁ, 2005)

Velmi vzácně se objevuje pojem *anacusis*. Lékaři používají termín *surditas* (hluchý). Je to označení jedince, který nemá žádné sluchové vjemy. Naopak se jedinci, kteří jsou přecitlivělí na sluchové vjemy, se nazývají *hyperacusis*. *Diplacusis* je vnímám jako příznak, kterým se označuje poškození vnitřního ucha. Za zvláštní vjem se považuje *schiazacusis*, kdy člověk slyší jen neperiodické šumy. Jev *hypoacusis* znamená v českém překladu nedoslýchavost. Nedoslýchavost znamená každé zhoršení sluchu oproti běžné populaci, nikoliv však jeho úplné vymizení. (STRNADOVÁ, 1998)

Obor *surdopedie* se zabývá vzděláním, výchovou a rozvojem sluchově postižených osob. Jeho název pochází z latinského slova *surdus*, což znamená hluchý, a z řeckého slova *paideia* – výchova. Surdopedie se oddělila od logopedie a je považována za samostatný obor. (HORÁKOVÁ in PIPEKOVÁ, 2006)

V roce 2008 byl podepsán zákon číslo 384/2008 Sb. o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob – zmiňuje svobodnou volbu komunikačního prostředku. Definiuje neslyšící osoby, které neslyší od narození, nebo ztratily sluch před rozvinutím mluvené řeči, nebo osoby s úplnou či praktickou hluchotou, které ztratily sluch po rozvinutí mluvené řeči, a osoby těžce nedoslýchavé, u nichž rozsah a charakter sluchového postižení neumožňuje plnohodnotně porozumět mluvené řeči sluchem. Za hluchoslepé osoby se považují „osoby se souběžným postižením sluchu a zraku různého stupně, typu a doby vzniku, u nichž rozsah a charakter souběžného sluchového a zrakového postižení neumožňuje plnohodnotný rozvoj mluvené řeči, nebo neumožňuje plnohodnotnou komunikaci mluvenou řečí.“ (Česká unie neslyšících, 2010)

1. 2 Klasifikace sluchových vad dle současných poznatků

Existuje spousta sluchových poruch a vad, které dělíme do různých kategorií. Lze do nich zahrnout základní skupiny osob, jako jsou nedoslýchaví, osoby s vadou sluchu získanou až po rozvoji mluvené řeči (ohluchlí), osoby s prelingvální úplnou hluchotou, neslyšící, osoby s kombinovanou sluchovou a zrakovou vadou (hluchoslepí), osoby se šelesty. (HRUBÝ, 1999)

Tab.č.1: Sluchové poruchy a jejich projevy

Stupeň	Audiometrická ISO hodnota	Ztráta slyšení	Projevy
Oboustranná lehká nedoslýchavost	20-40 dB.	10-39%	Schopnost slyšet šepot
Oboustranná těžká nedoslýchavost	41-55 dB.	40-64%	Schopnost slyšet a opakovat mluvená slova
Oboustranná těžká nedoslýchavost	56-69 dB.	65-84%	Schopnost slyšet nějaká slova, když jsou křičena
Oboustranná praktická hluchota	70-90 dB.	85 – 90 %	Schopnost vnímat zvuk jen se sluchadlem
Oboustranná úplná hluchota	100 dB.	100%	Neschopnost slyšet zvuky ani rozumět řeči

(MVCR, 2010)

Sluchové postižení se rozlišuje dle různých hledisek a sice:

- místa vzniku postižení,
- období vzniku postižení,
- stupně postižení

(HORÁKOVÁ, 2006)

Světová zdravotnická organizace (WHO) v roce 1980 definovala mezinárodní škálu stupňů sluchových poruch. Z hlediska kvantity (měřené v dB) se můžeme setkávat s různými hodnotami, které vymezují jednotlivé stupně sluchových poruch. (*HORÁKOVÁ in PIPEKOVÁ, 2006*)

Periferní nedoslýchavost může být převodní, nebo percepční.

Vady převodní (conductiva)

jedná se o fyziologické hledisko, které dělíme na dvě základní skupiny, a to podle místa vzniku. Jestliže dojde k porušení v mechanické části sluchové dráhy (vnější nebo střední ucho), je poškozen převod zvukových vibrací do hlemýždě.

➤ **Komunikace**

Důsledkem této vady je nedoslýchavost. Lze ji dobře kompenzovat moderními elektronickými sluchadly.

➤ **Socializace**

Jedinci se dobře integrují do běžné společnosti. Mluvení jim nedělá větší problémy.

Vady percepční (senzoneurální)

je poškození vnitřního ucha a narušení vnímání (percepce) zvuku.

➤ **Komunikace**

Důsledkem této vady je úplná hluchota, která se nedá dobře kompenzovat sluchadly. Takto postižení jedinci komunikují většinou znakovým jazykem.

➤ **Socializace**

Lidé s percepční vadou mají problémy se začlenit do běžné slyšící společnosti, preferují společnost stejně postižených lidí.

Vady smíšené (mixta)

je kombinace vady převodní a percepční.

Při centrální hluchotě je příčina v hlemýždi nebo v mozkových kmenech. Vady vrozené a získané se dělí z hlediska doby vzniku. K vrozeným vadám dochází v důsledku dědičnosti či v době zraní plodu. Dítě se s takovou vadou už narodí. Vady získané vznikají po narození dítěte. Doba vzniku rozhoduje o tom, zda je vada prelingvální, nebo postlingvální. Obě vady mohou být převodní i percepční nebo smíšené. Do speciální kategorie podle Hrubého patří vada dědičná.

Další sluchovou vadou jsou ušní šelesty – *tinnitus*. Jedná se o sluchový vjem bez jakéhokoliv vnějšího podnětu. Rozdělujeme je na objektivní a subjektivní.

(LEJSKA, 2003), (HRUBÝ, 1999), (HORÁKOVÁ, 2006)

1. 3 Rozpoznávání sluchových vad a jejich důsledků

Rozhodující jsou tři kritéria: velikost sluchové ztráty, doba, kdy k poškození došlo, a místo vzniku vady. Podle Přínosilové (2007) je diagnostika proces poznávání jedince, kterou lze kategorizovat podle rozsahu sledovaných cílů. Diagnostika zkoumá poznání daného objektu našeho zájmu. Užívá všech důležitých znaků a charakteristik a jejich vzájemných vztahů a souvislostí. Diagnostiku můžeme rozdělit podle:

- **Etiologie (příčin) postižení**
- **Časového sledu provádění**
- **Druhu postižení**
- **Věku klienta**
- **Diferenciální diagnostiky**

Většina států v Evropské Unii má ze zákona povinnost používat při narození dítěte tzv. screening. Jedná se o speciální sluchové vyšetření novorozenců. Takový zákon, který by přikazoval screening sluchových vad u novorozenců, v ČR schválen není. Některé novorozenecké oddělení screening provádí, ale ne na všech pracovištích. Rozpoznání sluchové vady není obtížné. Většina rodičů si odchylek všimne až po několika měsících.

Někdy i ve dvou až třech letech. Sluchovou zkoušku u novorozenců provádějí povinně pediatři. Hodnotí se reakce na zvukové podněty. Další vyšetření sluchu je ve 3 letech věku dítěte - audiometrie. (*Časná diagnostika vad sluchu u novorozenců a kojenců, 2010*)

Vyšetření sluchových funkcí se podle Lejsky (2003) provádí pomocí různých vyšetřovacích (audiometrických) metod. Pacient je vyšetřován subjektivní metodou. Vyšetřovací metody jsou vždy základní. Charakter slyšení je individuální vjem každého člověka. Pokud z nějakého důvodu nemůžeme získat přesnou a pravdivou odpověď, začneme pracovat s metodou objektivní, kde spolupráci pacienta nepotřebujeme.

Klasická zkouška sluchová

„Je posouzení stavu sluchu i porozumění na základě opakování slov, která vyšetřující předřikává.“ (*LEJSKA, 2003, s. 29*)

Vyšetřovaný stojí bokem tak, aby na vyšetřujícího neviděl. Jedno ucho, které se nevyšetřuje má zakryté. Vyšetřovaný začne předřikávat slova a vyšetřovaný je po něm opakuje. Hodnotí se vzdálenost. Volí se taková slova, které mají různé frekvenční obsahy hlásek.

Subjektivní audiometrie

➤ Prahová tónová audiometrie

Je písemný záznam sluchového stavu. Provádí se tzv. audiometrickým vyšetřením. Protínají se vodorovné a svislé čáry. Vodorovné čáry značí záznam intenzitních hladin v dB. Svislé čáry ukazují frekvenci v Hz. Posuzují se dva základní typy: podle ztráty v decibelech ve vzdušném vedení v oblasti řečových frekvencí, přepočtem na procenta podle Fowlera.

➤ Slovní audiometrie

Používají se slovní sestavy – 10 slov. Všechna slova jsou rovnocenná a splňují přísná kritéria. Hodnotí se porozumění slov. Jedno slovo se rovná 10%. Pokud pacient pozná sedm slov, míra jeho porozumění je 70%.

➤ **Speciální nadprahové testy**

Používají se pro lokalizaci poruchy a pro rozlišení, zda se jedná o kochleární poruchu, která je v oblasti hlemýždě nebo suprakochleární poruchu sluchu v oblasti sluchového nervu. Mezi nadprahové zkoušky řadíme SISI test, Fowlerovu zkoušku, Regerovu zkoušku, Langenbeckovu zkoušku a Lüscherovu zkoušku. (Ticho, 2010)

Objektivní audiometrie

➤ **Metody akustické**

Tympanometrie je vyšetřovací metoda, při níž se měří akustická energie ve vnějším zvukovodu, odrážená od blanky bubínku.

Měřením otoakustických emisí (Kempovo ucho) se zachycují zvukové vlny, které produkují vnější vláskové buňky hlemýždě. „Speciální sonda ve vnějším zvukovodu vysílá časově krátké zvukové impulsy. Stejná sonda obsahuje i mikrofon, který měří všechny přítomné zvuky v takto omezeném prostoru. Pokud zvuk vysílaný je slabší než zvuk přijímaný, musel být zesílen aktivní činností ucha.“ (LEJSKA, 2003, s. 47)

Používá se jako screeningová metoda při vyšetření u novorozenců.

➤ **Metody elektrofyziologické**

Vyšetření pomocí evokovaných potenciálů (BERA) je vyšetření kmenových evokovaných potenciálů. Používá se u lidí, kteří nejsou schopni audiometrického vyšetření. Hodnotí se stanovení sluchového prahu. Posuzují se funkce mozkového kmene. (LEJSKA, 2003)

1. 4 Komunikační systémy sluchově postižených

Nástrojem dorozumívání mezi lidmi je lidská řeč, která je založena na funkcích více smyslů. Jedná se o specificky lidskou vlastnost, která jednak ovlivňuje rozvoj poznávacích procesů včetně rozvoje myšlení, má však také významný vztah k socializaci

člověka, tedy ke schopnosti utvářet a rozvíjet společenské vztahy. (PŘINOSILOVÁ, 2007)

„Neslyšící lidé volí způsob komunikace podle toho, s kým, kde, kdy, o čem a proč se v danou chvíli dorozumívají.“ (STRNADOVÁ, 1998, s. 127)

Verbální komunikace

- Artikulovaná řeč
- Je vázaná na určitý jazyk
- Je tvořena hláskami, slovy, větami

Neverbální komunikace

- Mimika
- Gestikulace
- Přirozené posunky
- Pantomima
- Oční kontakt

Neslyšící ovládají zejména neverbální komunikaci. Dokáží rozpoznat podle výrazu a gest, co si člověk skutečně myslí. Ve směru verbální komunikace bývají neslyšící lidé podceňováni. Společnost je tak hodnotí z důvodu špatné znalosti českého jazyka.

„Ve skutečnosti neslyšící lidé ovládají mnohem širší škálu verbálních komunikačních forem.“ (STRNADOVÁ, 1998, s. 136)

V roce 2008 byla schválena novela zákona č. 155/1998 Sb. na č. 384/2008 Sb. o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. Zákon definuje neslyšící a hluchoslepe osoby. Ruší pojem znaková řeč, kterou nahrazuje českým znakovým jazykem. Umožňuje hluchoslepým a neslyšícím osobám poskytnutí bezplatných tlumočnických služeb.

Znakový jazyk

Je základním komunikačním systémem těch neslyšících osob v České republice, které jej samy považují za hlavní formu své komunikace. Český znakový jazyk je přirozený

a plnohodnotný komunikační systém tvořený specifickými vizuálně-pohybovými prostředky, tj. tvary rukou, jejich postavením a pohyby, mimikou, pozicemi hlavy a horní části trupu. Má základní atributy jazyka, tj. znakovost, systémovost, dvojí členění, produktivnost, svébytnost a historický rozměr, a je ustálen po stránce lexikální i gramatické. Český znakový jazyk může být využíván jako komunikační systém hluchoslepých osob v taktilní formě, která spočívá ve vnímání jeho výrazových prostředků prostřednictvím hmatu.

Znakovaná čeština

Využívá gramatické prostředky češtiny, která je současně hlasitě nebo bezhlasně artikulována. Spolu s jednotlivými českými slovy jsou pohybem a postavením rukou ukazovány jednotlivé znaky, převzaté z českého znakového jazyka. Znakovaná čeština v taktilní formě může být využívána jako komunikační systém hluchoslepých osob, které ovládají český jazyk.

Prstová abeceda (jednoruční, dvojruční, mezinárodní)

Využívá formalizovaných a ustálených postavení prstů a dlaně jedné ruky nebo prstů a dlaní obou rukou k zobrazování jednotlivých písmen české abecedy. Prstová abeceda je využívána zejména k odhláskování cizích slov, odborných termínů, případně dalších pojmů. Prstová abeceda v taktilní formě může být využívána jako komunikační systém hluchoslepých osob.

Vizualizace mluvené češtiny

Je zřetelná artikulace jednotlivých českých slov ústy tak, aby bylo umožněno nebo usnadněno odezírání mluveného projevu osobami, které ovládají český jazyk a odezírání preferují jako prostředek své komunikace.

Lormova abeceda

Dotyková dlaňová abeceda, při které se jednotlivá písmena vyznačují pomocí ustálených pohybů a dotyků prováděných na dlani a prstech ruky příjemce sdělení.

Daktylografika

Vpisování velkých tiskacích písmen zpravidla do dlaně ruky příjemce sdělení.

Braillovo písmo

Využívá taktilní formy, které umožňují zobrazovat písmena abecedy ustálenými dotyky na dvou prstech jedné ruky nebo více prstech obou rukou příjemce sdělení s využitím kódového systému Braillova písma.

Vibrační metoda Tadoma

Je založena na vnímání mluvené řeči pomocí odhmátávání vibrací hlasivek, pohybů dolní čelisti, rtů a tváří mluvčího.

(Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob, 2010)

Tlumočnictví

„Tlumočnick je mostem nejen mezi jazyky, ale i mezi setkávajícími se kulturami.“
(HUDÁKOVÁ, 2005, s. 38)

Tlumočnick musí dodržovat etický kodex, který určuje základní povinnosti a práva tlumočnicka znakového jazyka.

Etický kodex tlumočnicka znakového jazyka

- Profesionální tlumočnick je osoba, která za úplatu převádí jednoznačně smysl sdělení z výchozího jazyka do jazyka cílového. Je mostem mezi slyšícím a neslyšícím účastníkem komunikace a jejich dvěma odlišnými jazyky a kulturami. Sám nic nevysvětluje, nepřidává ani neubírá. Tlumočí věrně způsob vyjádření, nemění význam ani obsah sdělení. Tlumočnick se nesnaží být aktivním účastníkem komunikace.
- Tlumočnick následuje způsob komunikace preferovaný neslyšícím klientem.
- Tlumočnick přijímá zásadně jen takové závazky, které odpovídají jeho schopnostem, kvalifikaci a přípravě. Nese plnou zodpovědnost za kvalitu své práce. Pokud tlumočnick

zjistí, že komunikace s daným neslyšícím klientem je nad jeho možnosti a schopnosti, tlumočení odmítne.

- Tlumočnick přizpůsobuje své chování a oděv přiměřeně situaci, v jejímž rámci tlumočí.
- Tlumočnick je vázán mlčenlivostí, která se týká všeho, co se dozví během tlumočení neveřejných jednání.
- Tlumočnick neodmítne klienta pro jeho národnost, rasu, náboženské vyznání, politickou příslušnost, sociální postavení, sexuální orientaci, věk, rozumovou úroveň a pověst.
- Tlumočnick má právo odmítnout výkon své profese z důvodu pro něj špatných pracovních podmínek nebo v případě, že by nedokázal být neutrální vůči tlumočenému sdělení, a poškodil tak klienta, svou osobu nebo profesi.
- Tlumočnick sleduje vývoj své profese a její náplně u nás i ve světě, učí se znát kulturu Neslyšících, doplňuje své vědomosti týkající se problematiky sluchově postižených a cíleně zvyšuje svou profesionální úroveň.
- Tlumočnick ctí svou profesi, usiluje o spolupráci s ostatními tlumočnický při prosazování a obhajobě společných profesionálních zájmů.
- Česká komora tlumočnicků znakového jazyka a její členové se vzájemně respektují.
- Tlumočnick zná etický kodex a dodržuje ho.

(Etický kodex České komory tlumočnicků znakového jazyka, 2010)

1. 5 Komunikační přístupy ve vzdělávání sluchově postižených

Monolingvální a monokulturní

Vzdělání probíhá v českém jazyce nikoliv ve znakovém jazyce. Nejsou využity žádné možnosti vizualizace mluveného jazyka. Tuto metodu používají u nás dvě školy:

- 1) Gymnázium, Základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené v Praze v Ječné ulici,
- 2) Základní škola a mateřská škola, Ivančice.

Bilingvální a bikulturní

Je to dvojitá metoda, kde se učí jak mateřský, tak i cizí jazyk. Neslyšící lidi považují za svůj mateřský jazyk znakový jazyk. Český jazyk berou jako cizí jazyk. Děti jsou

seznámení s kulturou neslyšících. Jako jedna z prvních bilingválních škol u nás vznikla Bilingvální mateřská škola pro sluchově postižené, kde přijímají děti od dvou do sedmi let. Tuto mateřskou školu mohou navštěvovat děti, které jsou neslyšící, nedoslýchavé, děti s kochleárním implantátem, ale i slyšící. Bilingvální vzdělání prosazují také střední školy, základní školy a mateřské školy pro sluchově postižené Výmolova a Holečkova. Obě sídlí na Praze 5. V republice najdeme tuto metodu i ve školách pro sluchově postižené v Brně a v Hradci Králové.

Totální komunikace

Podle Hrubého má neslyšící dítě právo naučit se používat všechny dostupné komunikační prostředky, které mu umožní získat jazykovou kompetenci. To znamená, že každé neslyšící dítě by mělo dostat příležitost naučit se jak orální, tak manuální komunikační dovednosti, které by měly zahrnovat mluvu, znaky, přirozené posunky, řeč těla, prstovou abecedu, odezírání, čtení a psaní. Totální komunikace se používá v mateřských, základních a středních školách v Plzni, Kyjově, Olomouci, Brně, Liberci, Ostravě, Českých Budějovicích a ve Valašském Meziříčí.

1. 6 Psychosociální důsledky, sociální vztahy, vzdělávání, zaměstnatelnost

"Základním prostředkem socializace jsou mezilidské vztahy, protože požadavky společnosti jsou vždy zprostředkovány v sociálních interakcích, ve kterých se s nimi člověk setkává. Všem sociálním vztahům se musí člověk učit. Sociální učení je proces, kterým získáváme a uplatňujeme sociální zkušenosti v nových sociálních situacích".

(HYHLÍK, 1977, s. 266)

Psychosociální důsledky sluchové vady, sociální vztahy

Ztráta sluchu velmi ovlivňuje psychiku člověka. Ohrožena je i jeho kvalita života. Jestliže je vada včas kompenzována, zmenší se psychosociální důsledky. Podle Matějčka postižení žijí v náročné životní situaci, která je může činit zranitelnějšími. U sluchových vad to platí dvojnásob. Sociální dopad je na lidi se sluchovou vadou velký. Vada je omezuje nejen

v běžném životě, ale i v zaměstnáních, ve školách atd. Je velmi důležité navodit kvalitní sociální vztah a zařadit se do slyšící společnosti. Většina neslyšících lidí má sociální vztahy vytvořené v izolované skupině. Zařazení do slyšící společnosti pro ně nepřipadá v úvahu a je velmi obtížné.

Nelze říci, že všichni s vadou sluchu patří do izolované společnosti. Slyšící společnost tvoří všude většinové prostředí, není možné se jí úplně vyhnout, proto je důležité svoji sluchovou vadu přijmout a překonávat komunikační bariéry.

Vzdělávání

Pražský ústav pro hluchoněmé (V dřívějších dobách byli sluchově postižení označováni za hluchoněmé. Převažoval názor, že pokud je někdo hluchý, je automaticky také němý, což nebyla pravda. Termín hluchoněmý se v dnešní době nepoužívá a považuje se za hanlivé označení osob se sluchovou vadou.) byl založen ve Faustově domě roku 1786 a po roce přesídlil do Holečkovy ulice, kde je dodnes. Měl pouhých šest žáků. Byla to pátá škola v Evropě. První škola vznikla ve Francii v Paříži v roce 1770. Školy pro sluchově postižené neboli ústavy pro hluchoněmé se začaly u nás rozvíjet i v dalších městech. První ústav pro hluchoněmé v Praze vznikl v roce 1916. V roce 1925 byla zahájena stavba Výmolova ústavu v Radlicích. Za komunismu takto postižené děti neměly moc možností po základní škole pokračovat v lepším vzdělání. Většina z nich se vyučila na učilišti v Holečkově ulici v Praze. Ti nejnadanější s lehčí vadou sluchu se mohli přihlásit na gymnázium v Ječné ulici v Praze.

V dnešní době existují školy pro sluchově postižené v celé republice. Jen v Praze jsou tři školy pro sluchově postižené. Poskytují vzdělání od mateřské školy až po střední školu. Sluchově postižené děti mají možnost navštěvovat jednu budovu po celou dobu školní docházky. Některé sluchově postižené děti se integrují do běžných základních anebo středních škol pro slyšící děti. Po střední škole mohou pokračovat na vyšších odborných nebo vysokých školách. Každá vysoká škola má poradny pro podporu studia studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Cílem je umožnit vzdělání i sluchově postiženým. Na Filozofické fakultě UK je možné studovat obor Čeština v komunikaci neslyšících. Jedná se o jedinečný obor, kde je možné studovat historii neslyšících, znakový jazyk atd. Studovat ho mohou jak neslyšící, tak i slyšící zájemci.

Zaměstnatelnost

Hledání zaměstnání pro osoby se sluchovou vadou je problematické. Nejčastější příčinou je omezená možnost telefonovat a vliv má i komunikační bariéra. Zaměstnavatel se většinou nechce přijmout neslyšícího člověka proto, že s ním má buď špatné zkušenosti, anebo žádné. Proto jako reakce na neuspokojivý stav zaměstnanosti neslyšících v České republice vznikla APPN, o. s. - Agentura pro neslyšící.

Agentura poskytuje tyto služby:

➤ Pracovní poradenství

Podporované zaměstnávání na území Prahy (pracovní poradenství – dlouhodobé)

Krátkodobé profesní poradenství na území Prahy (pracovní poradenství – krátkodobé)

Intervence pro zájemce z celé České republiky

Job kluby

Poradenství online (Skype, ooVoo: appnos, appnosolivie)

➤ Tlumočnická služba online

pro neslyšící, slyšící přes programy: Skype, ooVo a MSN, tlumočnická pohotovost

➤ Právní poradna

Pracovní právo: vznik, změna, ukončení pracovního poměru, povinnosti a práva zaměstnavatele a zaměstnance, pracovní doba, pracovní podmínky a péče o zaměstnance, dovolená a škoda způsobená zaměstnavateli i zaměstnancem.

Občanské právo: náležitosti občanskoprávních smluv, vlastnické právo, ochrana spotřebitele

Obchodní právo: náležitosti obchodněprávních smluv a zakládání společností

Trestní právo: podání trestního oznámení

➤ Internet pro veřejnost

➤ Kurzy anglického jazyka a Photoshopu

(Appn, 2011)

2 KOMPENZAČNÍ POMŮCKY PRO SP

2.1 Základní vymezení technických pomůcek

Technické pomůcky pro sluchově postižené třídíme podle nejrůznějších hledisek. Dělí se na protetické, kompenzační, rehabilitační a reedukační. Pomůcky usnadňující vnímání mluvené řeči:

Nedoslýchavým

- Sluchadla
- Osobní nebo skupinové zesilovače
- Pojítka s infračerveným a rádiovým přenosem
- Rádiová sluchadla
- Indukční smyčky
- Pomůcky pro zesílený poslech telefonu a televize

Neslyšícím

- Kochleární implantáty
- Vibrotaktilní a elektrotaktilní pomůcky

Pomůcky usnadňující tvoření mluvené řeči

- Logopedické pomůcky

Pomůcky motivující ke čtení

- Teletext a skryté titulky

Pomůcky usnadňující získávání informací

- Televizní technika
- Počítače (internet, multimediální programy)

Mezi dalšími pomůckami jsou signalizační pomůcky, vibrační budíky a hodiny pro neslyšící. (*BAREŠOVÁ, HRUBÝ, 1999*).

2. 2 Sluchadla

Jsou nejdůležitější pomůckou pro všechny sluchově postižené osoby, které mají nějaké zbytky sluchu. Sluchadlo přenáší zvuk do vnitřního ucha tak, že zvuk zesílí. Slabší zvuky z okolí dopadají na mikrofon sluchadla a mění se na elektrický proud, který se pak ve sluchadle mění na zvukové vlny.

Sluchadla dělíme podle:

Tvaru (konstrukčního provedení)

- Krabičková (kapesní)
- Brýlová
- Závěsná
- Do zvukovodu

Zpracování signálu

- Analogová
- Digitální

Způsobu zavádění zvuku do vnitřního ucha

- Se vzdušným vedením
- S kostním vedením

(BAREŠOVÁ, HRUBÝ, 1999)

Typy sluchadel podle vzhledu:

- **Krabičková (kapesní) sluchadla**

Obr. č. 1: Krabičkové sluchadlo

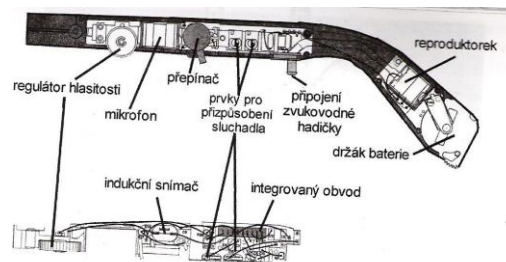
Dříve velmi rozšířená, ale dneska se používají zejména u malých dětí nebo u osob s velkou ztrátou sluchu. Krabičkové sluchadlo má mikrofon, elektrické obvody a napájecí zdroj. Do konektoru se připojí tenké ohebná šňůrka. Součástí krabičkového sluchadla je i tvarovka.

➤ **Brýlová sluchadla**

Kdysi velmi oblíbená. V dnešní době je používání minimální.

Obr. č. 2: Brýlové sluchadlo

Obr. č. 3: Vnitřní uspořádání stráničky brýlového sluchadla (HRUBÝ, 1998 s. 102)

➤ **Analogová a digitální sluchadla**

U analogových sluchadel dopadne na mikrofon zvuk. Mikrofon změní mechanické vlnění na elektrický signál. Ten je pak dostatečně zesílen. Elektrický signál se změní na akustický tlak. U digitálních sluchadel je to jinak. Elektrický signál se převede na posloupnost čísel. Sluchadlo se dokáže automaticky přizpůsobit různým poslechovým podmínkám, potlačuje zpětnou vazbu (při pískání sluchadla).

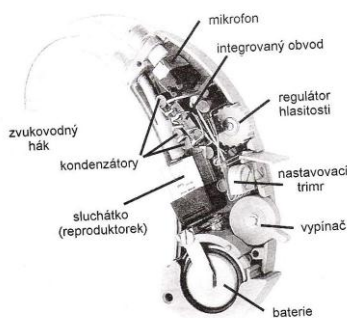
Pro obě sluchadla jsou nutné baterie. Sluchadlo by bez nich ztratilo svojí funkci, proto jsou nepostradatelnou pomůckou. Každá baterie je označena svojí barvou. Do sluchadel se vkládají baterie typu: 10 - žlutá, 13 - oranžová, 312 - hnědá, 675 - modrá.

➤ Závěsná sluchadla

Většina nedoslýchavých lidí používá tento druh sluchadel, která se vyskytují v mnoha různých variantách. Lze ho nastavit tak, aby vyhovoval každému co nejlépe. V závěsných sluchadlech je zabudován mikrofon, elektronika a napájecí zdroj. Sluchadla se zavěšují za ucho. Zvuk, který je zesílen, vede hadičkou do ušní tvarovky.

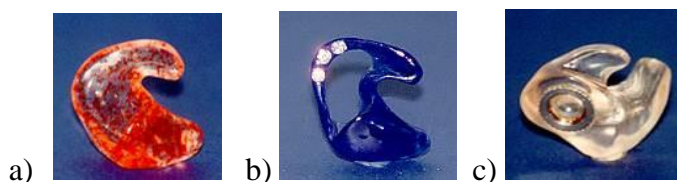
Obr. č. 4: Závěsné sluchadlo

Obr. č. 5: Pohled dovnitř závěsného sluchadla MM 25 PP Rexton (HRUBÝ, 1998 s. 103)

Důležitou funkci vykonávají i ušní tvarovky neboli tvárnice. Podle Kašpara se bez správné tvarovky nebo univerzální koncovky sluchadlo nedá vůbec používat. Tvarovka se zhotovuje individuálně podle odlitku ucha a je určena pro konkrétního člověka. Tvarovky rozdělujeme podle druhů: měkké, tvrdé, kombinované a univerzální.

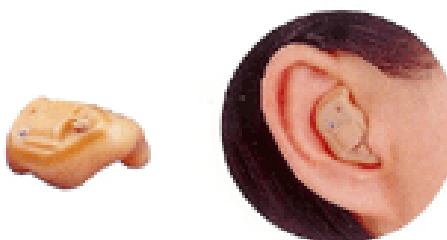
Obr. č. 6: a) Měkká tvarovka, b) Tvrdá tvarovka, c) Kombinovaná - měkká zvukovodová část a tvrdá konchální část.

Obr. č. 7: Univerzální koncovky

➤ Do zvukovodu

Je vhodné pro malou a střední ztrátu sluchu. Snadno se nasazuje a je lehce ovladatelné.

Obr. č. 8: Zvukovodové sluchadlo

➤ Sluchadlo s kostním vedením

Používá se zejména pro nedoslýchavé s převodní vadou. Je jediným řešením při častém výtoku ze středouší. V dnešní době jsou nahrazována běžnými sluchadly.

(HRUBÝ, 1998)

Sluchadlo je nejběžnějším pomocníkem sluchově postižených. Podle Hrubého udělá z neslyšícího člověka nedoslýchavého. V realitě se setkáváme s tím, že většina neslyšících, kteří mají menší ztrátu sluchu, nechce sluchadla nosit a raději zůstane neslyšícími. Nejedná se o nic jiného než o zanedbanou rehabilitaci.

2. 3 Kochleární implantát

„Kochleární implantát je elektronická funkční smyslová náhrada, která zprostředkuje sluchové vjemy neslyšícím jedincům přímou elektrickou stimulací sluchového nervu uvnitř hlemýždě vnitřního ucha.“ (CKID, 2010)

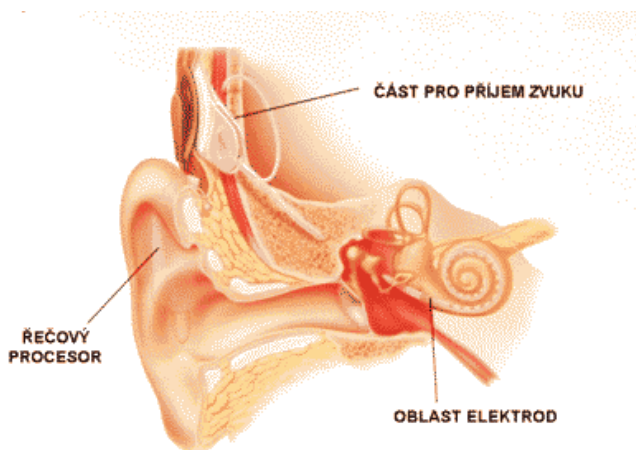
Centrum kochleárních implantací u dětí (CKID) bylo zřízeno Ministerstvem zdravotnictví roku 1996 na ORL klinice UK 2. LF a Fakultní nemocnici Praze Motole. Centrum kochleárních implantací pro dospělé je na ORL klinice UK 1. LF též ve Fakultní nemocnici Praze Motole. Jsou to dvě pracoviště v České republice, které se zabývají problematikou kochleárních implantací.

K datu 24. březnu 2010 má v ČR kochleární implantát Nucleus 380 dětí. Nejmladšímu bylo 17 měsíců a každý rok přibude asi 30 nových dětí. Jedná se o děti, kterým sluchadlo nepomohlo slyšet. Všechny děti jsou v CKID pravidelně sledovány jak z hlediska zdravotního stavu, tak z hlediska přínosu kochleární implantace pro rozvoj sluchové percepce, komunikačních a kognitivních schopností a stupně integrace do normálního života.

V české republice v roce 1994 implantovali lidem kochleární implantát typu Spectra 22, který tvoří řečový procesor a mikrofon s vysílací cívkou. Přenáší informace a energii do vnitřního přijímače. Do řečového procesoru se vkládají tužkové baterie. Další typ implantátu je Nucleus Freedom, který zpracovává pokročilé algoritmy díky čtyřem digitálním procesorům (DSP) na jediném mikročipu uvnitř řečového procesoru. Od ledna 2010 se implantuje Nucleus 5 (viz Obr. 8), který je už bez cívky. Tento typ implantátu byl voperován již 18 lidem, z toho pěti dospělým a třinácti dětem. (CKID, 2010)

➤ **Vnitřní část**

Operativně se zavede do ucha přijímač – simulátor. Jedná se o elektronické zařízení. Elektrody se operativně zavedenou do vnitřního ucha a vysílají elektrické impulzy na vláskové buňky. Dráždí se přímo nervová zakončení sluchového nervu, a to elektrickými impulzy. Sluchový nerv uvede informaci do mozku, který rozezná zvuk.

Obr. č. 9: Vnitřní část kochleárního implantátu

➤ **Vnější část**

Nucleus 5 má vysoký počet elektrod a je velmi přesný.

Obr. č. 10: Vnější část kochleárního implantátu Nucleus 5

➤ **Kritéria pro implantaci**

Rozhodující vliv pro implantaci má posouzení celkového zdravotního stavu – foniatrické, psychologické a logopedické vyšetření. Důležitou roli hraje i věk vzniku hluchoty a tónový audiogram větší než 75 dB. U dětí se posuzuje přínos sluchadel. Pokud není žádný, nebo je minimální přínos, dítě je vhodným kandidátem na operaci. Operaci hradí pojišťovna pacienta, pokud splňuje přísná indikační kritéria.

➤ **Operace**

Trvá přibližně 3 - 6 hodin. Za maximální dobu hospitalizace se považují dva týdny. Za 4 – 6 týdnů se provede první programování řečového procesoru. Programování je potřeba provádět opakovaně a to ze začátku i 10x za rok. Postupem času se prodlužuje interval kontroly na jednou za tři měsíce, pak za půl roku, až nakonec jednou za rok.

➤ **Rehabilitace**

Důležitá je také kvalitní rehabilitace, která trvá i několik let. U starších dětí, které ohluchly po osvojení řeči a jazyka (postlingválně), je rehabilitace jednodušší a kratší. U dětí, které se narodily neslyšící nebo ohluchly brzy po narození (prelingválně), trvá rehabilitace déle. Po zapojení řečového procesoru slyší dítě různé zvuky a učí se je rozlišovat.

➤ **Výsledky**

Výsledky jsou individuální podle náročnosti vady sluchu člověka. Je důležité, zda je pacientem ohluchlý po osvojení jazyka nebo s hluchotou vrozenou či získanou v prvních letech. Centrum kochleárních implantací u dětí (CKID) spolupracuje s pracovníky speciálně pedagogických center při školách pro děti se sluchovými vadami a s klinickými logopedy, kteří mají dítě s implantátem v rehabilitační péči v místě bydliště. (KAŠPAR, 2008)

Kochleární implantát dal šanci, mnoha dětem a dospělým lidem lépe slyšet. Převažují názory, že člověk, který má kochleární implantát je plně slyšící. Kochleární implantát je sice smyslová náhrada, ale není plnohodnotná. To znamená, že člověk sice lépe slyší, ale má určité omezení. Neslyšící lidé v uživatelích kochleárního implantátu vidí zánik

své komunity, proto s operací nesouhlasí a odsuzují jí. Velmi nešťastný je přístup výrobců k dlouhodobým uživatelům kochleárního implantátu. Ti, co byli operováni v devadesátých letech, mají kochleární implantát starého typu, tzv. krabičkový se šňůrkou, která vede kolem krku a omezuje je v běžných činnostech. Novější typy už šňůrku nemají, protože řečový procesor je už zabudovaný do závěsného sluchadla. Bohužel podle výrobce není zatím možno nahradit starší typy novějšími. (CKID, 2010)

2.4 Zesilovače zvuku

Zesilovače zvuků pomáhají lidem se zbytky sluchu lépe slyšet. Jedná se o takové zařízení, které zvyšuje zvuk, aniž by rušil okolí.

➤ Zařízení pro lepší poslech televize

INFRAPORT SET 830 TV je bezdrátové zařízení pro přenos zvuku pomocí infračerveného světla a umožňuje poslech rozhlasového i televizního přístroje, případně jiného zdroje zvuku. Zařízení umožňuje volný pohyb po místnosti, ve které je umístěno.

Podle výrobců existují dvě možnosti, buď se korektor sluchátek připojí k televizi a sluchátko je připojeno pomocí šňůrky, anebo se pomocí infračerveného záření se můžeme pohybovat bez šňůrky a zároveň máme možno až do dvanácti metrů vzdálenosti poslouchat televizi. (Kompone, 2010)

Obr. č. 11: INFRAPORT SET 810 stereo–infračervený přenos

➤ **Telefonní zesilovače**

Obr. č. 12: Telefon CL 400

U telefonu je možno nastavit hlasitost (0 až +28 dB), pomocí sluchátka dodatečně zesílenit (+12 dB), nastavit hloubky a výšky (+/- 10dB) a konečně nastavit odchozí hlasitost (-4,0,+4 dB).

Obr. č. 13: Telefonní zesilovač CLA 40

Telefonní zesilovač ovládá zesílení zvuku a mění hloubku a výšku zvuku. Zesílením lze dosáhnout až +30 dB. Při zapojení funkce "boost" se zesílí až na +40 dB.

Obr. č. 14: Telefonní sluchátko s vibračním pulsátorem CLA 4

Použití je vhodné pro kostní vedení. Vibrace přenášejí zvuky do sluchového centra v mozku.

➤ **Drátové a bezdrátové indukční smyčky**

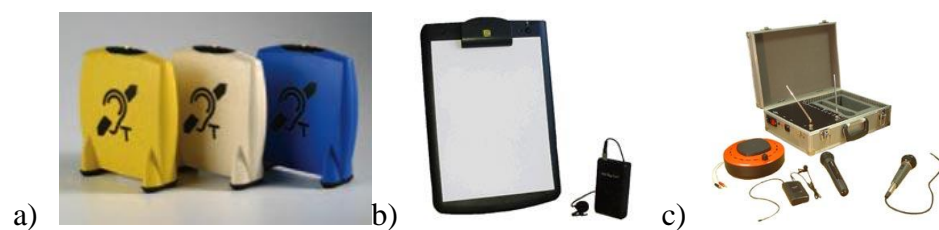
Obr. č. 15: Indukční smyčka drátová CLA 7

Indukční smyčka je vhodná pro telefonování z mobilního telefonu. Připojuje se zástrčkou typu jack 2,5 mm. Je také možné připojení k televizi, notebookům a MP3.

Obr. č. 16: Indukční smyčka Artone

Indukční smyčka Artone je kompatibilní se všemi sluchadly s přepnutím na T.

Obr. č. 17: a) Indukční smyčka pro veřejné prostory na úřadě, u lékaře, na poště, v bance. b) Mobilní indukční smyčka pro studenty – CLIPBOARDLOOP. c) Indukční smyčka pro společenské sály – INFINITYLOOP.

Různé indukční smyčky se používají ve veřejných prostorech, jako jsou přednáškové sály, kina atd. (Kompone, 2010)

2. 5 Signalizační a vibrační pomůcky

➤ Světelná signalizace AVISO

Skládá se z přijímače a vysílače. Přijímač se zastrčí do elektrické zásuvky. Vysílače okamžitě rozeznají jednotlivé vjemy, jako jsou zvonění telefonu, zvonek u dveří, klepání, křik dítěte. Elektrické signály se přenesou běžnou elektrickou sítí k přijímačům.

Přijímače mají Led diody různých barev, podle kterých lze rozlišit, který vjem vyvolal blikání světla. Jedná se o tyto barvy: červená = telefon (psací telefon a fax), kombinace červená + žlutá = fax (telefon a psací telefon), zelená = zvonek u bytových dveří, kombinace zelená + žlutá = zvonek u domovních dveří, klepání na dveře, autoalarm, zelená/červená střídavě = volání osob, bytový alarm, pohyb osob, kouř a požár, žlutá = hlas, pláč dítěte, štěkání psa. (Kompone, 2010)

Obr. č. 18: Světelná signalizace AVISO

➤ Vibrační a světelné budíky

Vibračních a světelných budíků pro sluchově postižené je celá řada. Je to nepostradatelná pomůcka každé sluchově postižené osoby. V minulosti neslyšící lidé sami vyráběli světelnou signalizaci pomocí lampičky, která se sama v určitý čas rozsvítila. Dneska vibrační budíky fungují tak, že si pod polštář dáte vibrační polštářek, který v určitý čas začne vibrovat. Je možné i zesílení zvuku. (Kompone, 2010)

Obr. č. 19: Vibrační digitální světelný a zvukový budík Jumbo Alarm

Kromě vibračního budíku jsou i dispozici i vibrační hodinky a cestovní vibrační budíky. Většina neslyšících lidí ocenila vibrační pomůcku v mobilu, která vibruje při příchozích zprávách, a je možno si ji nastavit jako budík. (*Kompone, 2010*)

2. 6 Vizuální komunikace

Pomůcky, které umožňují vizuální komunikaci, jsou pro sluchově postižené naprostou nezbytností. Ještě donedávna spousta neslyšících komunikovala pomocí faxu. V poslední dekádě fax nahradily mobilní telefony, zejména posílání SMS zpráv. SMS zprávy velmi ulehčily sluchově postiženým život. Mají možnost komunikovat mezi sebou, a to v reálném čase. V nabídce kompenzačních pomůcek najdeme i psací telefon, který se používá minimálně. Největším vizuálním pomocníkem je bezesporu internet, webová kamera, programy umožňující přenos obrazu – Skype, Oovoo, Camfrog atd.

Mezi vizuální komunikaci můžeme řadit i operátorské a tlumočnické služby. V Agentuře pro neslyšící, o. s., funguje online tlumočnická služba. Služba je non-stop a je dostupná přes webovou kameru v programu Oovoo.

Další možností je služba společnosti Telefonica O2, která nabízí speciální asistenční linku nonstop. Neslyšící s operátorem může komunikovat několika způsoby, a to přes fax, e-mail, sms, psací telefon, icq.

Úplnou novinku je služba Unie neslyšících Brno, o. s. Jedná se zejména online informační linku, které nabízí různé způsoby komunikace, a to přes:

➤ **E-psací telefon**

Je to dialogová psací forma komunikace. Asistent přemluví vše, co dotyčná osoba napíše, a sdělí, co říká slyšící osoba.

➤ **E-mail**

Funguje podobně jako E-psací telefon, jen se posílá prostřednictvím e-mailu.

➤ **SMS**

Posílá se přes mobilní telefon. SMS bude přečtena slyšící osobě a následně obratem přijde zpráva, co chce slyšící osoba sdělit.

➤ **Mobil**

Hovor probíhá stejně jako prostřednictvím PC. Do mobilu se stáhne aplikace, která umožní komunikaci s operátorem.

➤ **Psací telefon**

➤ **Fax**

Posílání faxové zprávy, která bude následně operátorem přečtena a obratem přijde faxová zpráva, co sděluje slyšící osoba.

➤ **Tlumočení on-line**

Probíhá prostřednictvím tlumočnicka pomocí webové kamery.

(Stop komunikačním bariérám, 2011)

Tyto služby využívá několik tisíc sluchově postižených po celé České republice. Dá se říci, že tato služba je pro sluchově postižené nutností, když se potřebují dovolat slyšící osobě nebo i pomoci při krizových situacích.

Novinkou mezi vizuálními pomůckami je znakující loutka – Sofie a Roger. Loutka má vlastní charakter je vyrobena z měkkého příjemného materiálu, což mu dává bezprostřední kouzlo. Je to ideální kompenzační pomůcka pro výuku znakového jazyka, prstové abecedy pro děti všech věkových kategorií. Ruce se protáhnou přes rukáv postavičky. Manipulace je lehká a loutky se snadno ovládají. *(Kompone, 2011)*

Obr. č. 20: Znakující loutky Sofie a Roger.

K audiovizuální technice řadíme také televizor s teletextem, videorekordéry, DVD, dataprojektor a multimediální programy. Důležitou vizuální pomůckou jsou televize s teletextem. Některé televizní kanály vysílají pořady se skrytými titulky, které je možno si nastavit na teletextu kódem 888.

2. 7 Přepisy u soudu

„Převod mluvené řeči do písemné podoby v reálném čase je jedním z 10 komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, který uvádí zákon č.155/1998 Sb., ve znění zákona č. 384/2008 Sb. Podle něho mají tyto osoby právo zvolit si takový komunikační systém, který jim vyhovuje.“ *(Odstraňování diskriminace osob se sluchovým postižením při soudním jednání, 2010, STRNADOVA, WINTER - ČUN)*

Simultánní přepis mluvené řeči je projekt, který realizovala Česká unie neslyšících, oblastní organizace Praha za podpory Nadace Vodafone Česká republika a částečného příspěví Ministerstva práce a sociálních věcí. Cílem projektu je odstranění diskriminace osob se sluchovým postižením u soudních jednání. Využívá se informační technologie, konkrétně pomocí simultánního přepisu mluvené řeči a jeho promítání na plátno.

Přepis je vhodný pro ohluchlé, kteří ovládají český jazyk. Česká unie má za sebou již 200 přepisů na akcích různého druhu. Přepis u soudu se uskutečnil šestnáctkrát, a to u Městského soudu v Praze, obvodních soudů pro Prahu 2, Prahu 4, Prahu 8 a Prahu – východ a obvodních soudů v Liberci a Karviné, pobočce Havířov. Přepisy jsou jedinou možností, kdy se ohluchlí lidé cítí jako rovnoprávní účastníci soudního jednání.

(Centrum zprostředkování simultánního přepisu, 2010)

2. 8 Sociální příspěvky

Seznam rehabilitačních a kompenzačních pomůcek pro sluchově postižené dle vyhlášky 182/1991 Sb. a dle Zpravodaje MPSV č. 4/2000, na které poskytuje sociální odbor příspěvek. Příspěvek se neposkytuje na ty pomůcky, které proplácí zdravotní pojišťovna (např. na sluchadla). Pokud není nějaká pomůcka uvedena v seznamu (např. dnes se již prakticky nepoužívá videorekordér, ale DVD přehrávač), lze požádat o příspěvek na tzv. srovnatelnou kompenzační pomůcku. O příspěvek na stejnou nebo srovnatelnou pomůcku (viz tabulka) může občan požádat jednou za 5 let. Příspěvek lze poskytnout jen na jednu z pomůcek uvedených v bodech 6 a 7 **). Příspěvek lze poskytnout jen na jednu z pomůcek uvedených v bodech 8 a 9. (Kompono, 2010)

Tab. č. 2: Rehabilitační a kompenzační pomůcky pro sluchově postižené poskytované sociálními úřady dle vyhlášky 182/1991 sb., a dle Zpravodaje MPSV č. 4/200

Název pomůcky	Výše příspěvku	Srovnatelná pomůcka
1. Víceúčelová pomůcka pro sluchově postižené děti	100 %, nejvýše 3000 Kč	Kurz znakové řeči či odezírání na video či CD-ROM
2. Signalizace bytového a domovního zvonku včetně instalace	100%	Komplexní signalizační systém s rozvodem signálu po elektrorozvodné síti nebo FM- propojením. Pomůcka k signalizaci pláče dítěte
3. Signalizace telefonního zvonku	100%	
4. Světelný nebo vibrační budík	50%	Vibrační náramkové hodinky nebo minutky
5. Telefonní přístroj se zesílením včetně světelné indikace zvonění	75%, nejvýše 7000 Kč	Přídavný zesilovač k telefonu, adaptér na sluchátko, zesilující zvuk

		nebo magnetické pole
6. Psací telefon pro neslyšící včetně světelné indikace zvonění*	75%	Pager, mobilní telefon s možností přenosu krátkých textových zpráv, osobní počítač
7. Přídavná karta k osobnímu počítači a programové vybavení emulující psací telefon pro neslyšící*	75%	
8. Fax	75%	
9. Faxmodemová karta k počítači a program vybavení emulující fax**)	75%	
10. Videorekordér	50%, nejvýše 7000 Kč	
11. Televizor s teletextem	50%, nejvýše 7000 Kč	
12. Doplnění stávajícího televizoru o dekodér teletextu včetně montáže	50%	
13. Přenosná naslouchací souprava s rádiovým nebo infračerveným přenosem	75%	
14. Příklad k nácviku slyšení	50%	
15. Bezdrátové zařízení umožňující poslech televizního přijímače nebo jiného zdroje zvuku	50%	Náhlavní sluchadla s drátovým připojením k televiznímu přijímači
16. Individuální přenosný naslouchací přístroj (není elektronické sluchadlo)	50%	
17. Individuální indukční	50%	Zesilovač pro indukční

smyčka		smyčku
18. Indikátor hlásek pro nácvik v rodině	75%	

➤ **Žádost o příspěvek**

Je nutné si vyzvednout žádost na sociálním odboru na městském úřadu v místě trvalého bydliště. V žádosti se musí vyplnit jméno a příjmení, datum narození, trvalá adresa, adresa pro doručování, telefon a typ požadované pomůcky. Požadují se údaje o výdělku zaměstnance a to po dobu 6 měsíců. Je nutné uvést, zda zaměstnanec pracoval (pracuje) na plný pracovní úvazek nebo na zkrácený pracovní úvazek. To vše vyplní mzdová účetní, u které žadatel pracuje. V žádosti je nutné mít vyjádření ošetřujícího či odborného lékaře. Dále je nutno mít zálohovou fakturu nebo kopii paragonu anebo faktury o nákupu. Úřad má 30 dnů na vyřízení žádosti. Pomůcku je třeba zakoupit do 6 měsíců od přidělení příspěvku.

Žadatel se zavazuje, že vrátí příspěvek nebo jeho poměrnou část v případě, že:

- **pomůcka se stane vlastnictvím jiného občana před uplynutím pěti let od poskytnutí příspěvku,**
- **do šesti měsíců ode dne vyplacení nepoužije příspěvek na opatření zvláštní pomůcky, popř. použije jen část příspěvku.**

Vyplacená částka se poskytuje na účet nebo formou poukázky B. K žádosti je nutné doložit průkaz totožnosti a u dětí do 15 let rodný list.

(MČ Praha 4)

3 VYUŽITÍ SLUCHADEL A CI U DOSPĚLÝCH OSOB

3.1 Metody a cíle výzkumu

Jako výzkumnou metodu jsem si zvolila rozhovor kvalitativní metodou, která „umožňuje bezprostřední interakci s klientem (...), ale je i prostředkem k navázání kontaktu s danou osobou.“ (PŘINOSILOVÁ 2007, s. 30)

Řízenost spočívá v tom, že osoba, která rozhovor vede, „řídí a určuje způsob získávání informací“. (PŘINOSILOVÁ 2007, s. 30)

Hlavním cílem výzkumu je zjistit:

- zda je sluchadlo nebo kochleární implantát nepostradatelnou součástí života sluchově postižených
- zda sluchově postižení, kteří jsou uživateli sluchadel a kochleárního implantátu, používají základy znakového jazyka
- zda je dobrá dostupnost a informovanost o novinkách sluchadel či kochleárního implantátu
- zda nosí sluchadla či kochleární implantát neustále nebo jen občas – podle potřeby

Byly vytyčeny tyto hypotézy:

Hypotéza č. 1: *Uživatelé kochleárního implantátu jsou stále sluchově postižení lidé, kteří by měli znát svět neslyšících.*

Hypotéza č. 2: *Uživatelé kochleárního implantátu méně využívají tlumočnických služeb než uživatelé sluchadel.*

Hypotéza č. 3: *Logopedie je důležitou součástí jak uživatelů sluchadel, tak i uživatelů kochleárního implantátu.*

Hypotéza č. 4: *Komunikační bariéra je větší u uživatelů sluchadel než u uživatelů kochleárního implantátu.*

Pro splnění výzkumu byly stanoveny hypotézy, které na základě odpovědí budou potvrzeny, nebo vyvráceny.

3. 2 Popis zkoumaného vzorku

Pro šetření jsem si vybrala pět jedinců. Jedná se o tři muže a dvě ženy ve věku od 20 do 34 let. Všichni ovládají základy znakového jazyka. Rozhovor probíhal polostandardizovaným způsobem. Nejdříve bylo nutné dotazované seznámit s tématem bakalářské práce. Všechny rozhovory se uskutečnily za jejich souhlasu v různých příjemných kavárnách. S každým jedincem jsem se setkala samostatně. Pokládala jsem již předem připravené otázky a zaznamenávala jsem si je písemně. Atmosféra během rozhovoru byla velmi uvolněná a příjemná. Všichni ochotně odpovídali na moje dotazy.

3. 3 Případové studie

Rozhovor č. 1

Jméno: Dita

Věk: 20

Rodinná anamnéza:

Pochází z úplné rodiny. Má staršího bratra. Matka je v domácnosti a otec pracuje jako mechanik v dílně. V rodině se sluchová vada nevyskytuje.

Zdravotní anamnéza:

Narodila se jako slyšící, po zánětu mozkových blan byla zjištěna sluchová vada. V pěti letech byla vybrána jako ideální kandidát na operaci kochleárního implantátu, který jí byl následně voperován. Provedla pooperační péči včetně logopedické péče.

Osobní anamnéza:

Navštěvovala mateřskou školu pro slyšící děti a po té i základní školu. Bohužel na základní škole měla značné problémy a musela přestoupit na základní školu pro sluchově postižené v Ivančicích, kde ukončila povinnou školní docházku. Po základní škole nastoupila na střední odborné učiliště pro sluchově postižené v Holečkově ulici. Vybrala si obor kuchař-číšník. Letos bude končit, nástavbové studium na maturitu ji neláká. Chce jít do práce.

Kompenzační pomůcka:

Myslí si, že kochleární implantát jí pomohl lépe slyšet. Dobu, kdy nosila sluchadlo, si nepamatuje. Kochleární implantát nosí hlavně ve škole a doma, aby mohla komunikovat se slyšícími rodiči. Na setkávání s neslyšícími si ho bere jen občas. Komunikuje většinou znakovým jazykem. Víceméně ovládá i mluvenou formu jazyka. S formulací psané formy českého jazyka má větší problémy. Tlumočnické služby podle svých slov občas využije.

Rozhovor č. 2

Jméno: Lucie

Věk: 26

Rodinná anamnéza:

Je z úplné rodiny. Matka pracuje jako zástupkyně ředitele. Otec je automechanik. Má starší sestru, která pracuje ve zdravotnickém zařízení. V rodině se sluchová vada nevyskytuje.

Zdravotní anamnéza:

Lucie se narodila jako slyšící. Ve třech letech prodělala podle doktora příušnice a získala sluchovou vadu. Začala nosit krabičkové sluchadlo. V deseti letech byla vybrána jako

vhodný kandidát pro kochleární implantát. Stala se šestým člověkem, kterému byl voperován kochleární implantát u nás. Provedla pooperační péči, která byla výborná. Na logopedii chodila každý všední den.

Osobní anamnéza:

Navštěvovala mateřskou školku pro děti se sluchovou vadou v Ječné ulici. Po té nastoupila na základní školu v téže ulici. Během základní školy druhého stupně navštěvovala kurzy píána a úspěšně vystupovala na různých společenských akcích. Po základní škole, kterou zvládla absolutně bez problému, se přihlásila na gymnázium též v Ječné ulici. Po maturitě se hlásila na Vysokou školu chemicko – technologickou v Praze. Vybrala si potravinářský směr, a to obor technologie mléka a tuků. Byla přijata bez přijímacích zkoušek na základě úspěšného vysvědčení z prvního pololetí posledního ročníku. Úspěšně dokončila bakalářské studium a pokračovala na nástavbovém magisterském studiu ve stejném oboru. Studium zvládla bez větších problémů samostatně. Přiznává, že nejhorší doba byla na začátku prvních dvou let studia na vysoké škole. Na gymnáziu byla zvyklá na jiný přístup. Velkou roli hrálo to, že gymnáziu bylo přímo zaměřeno na sluchově postižené, kde se jim hodně věnovali, kdežto na vysoké škole se musela sžít s komunitou slyšících, kde byl jiný přístup. Po dvou letech magisterského studia složila státní zkoušky a získala titul inženýr.

Kompenzační pomůcka:

Používá kochleární implantát typu Spektra – krabičku se šňůrkou, která vede kolem krku. Touží po novém menším, bezdrátovém kochleárním implantátu.

Domluví se bez větších problémů, znakovou řeč ovládá jen minimálně. S formulací českého jazyka nemá žádné problémy. Tlumočnických služeb nikdy nevyužila. V náročné situaci si raději poradí sama než s tlumočnickem.

Rozhovor č. 3

Jméno: Roman

Věk: 26

Rodinná anamnéza:

Pochází z úplné rodiny. Matka je referentka na bytovém úřadě, otec řidič. Má starší sestru, která je v plném invalidním důchodu. Všichni v rodině jsou slyšící, jen otec má částečné problémy se sluchem.

Zdravotní anamnéza:

Roman má obrácený vnitřek levého ucha, které prodělalo plastiku bubínku z důsledku neustálého zánětu středního ucha. Vada se projevila až v sedmi letech. Ztráta sluchu na levém uchu je cca 90 %. Plastika bubínku nepomohla. Prodělal šest operací, díky nimž se podařilo zachránit mozek od vnitřní sekrece, která procházela otvorem v bubínku a postupovala dále do hlavy, kde začala ohrožovat mozek. Na pravém uchu slyší na 80 %. Také se tam projevil častý zánět středního ucha, který zanechal v bubínku třímilimetrový otvor.

Osobní anamnéza:

Chodil do běžné mateřské školy pro slyšící děti. Po té nastoupil na běžnou základní školu, kde statečně vzdoroval šikaně, která vznikla právě kvůli horšímu sluchu. Na škole pro slyšící byl do 8. třídy. Bylo to pro něj psychicky neúnosné. Učitelům přestával v běžné výuce rozumět, když je poprosil, aby to zopakovali, byli nepříjemní. Proto se také přestal ptát, protože se mu pak všichni smáli. Pan doktor mu jednou řekl, že zná jednu školu, kde by mu mohlo být lépe. Poslechl ho a nastoupil na školu pro sluchově postižené v Ječné ulici. Po dokončení základního vzdělání šel na střední zdravotnickou školu pro sluchově postižené v Berouně obor zubní technik. Jenže za čas přišly povodně a škola se na nějaký čas uzavřela. Mezitím využil druhé školy v přihlášce a přešel na odborné učiliště pro sluchově postižené v Holečkově ulici v Praze 5 na obor kuchař. Vyučil se jím a dodnes vaří v jedné restauraci, kde složil závěrečné praktické zkoušky.

Mimo jiné pracuje i s PC. Přivydělává si opravami počítačů, zapojováním internetu, zálohuje data a vytváří webové stránky. Znakový jazyk je to pro něj velice zajímavá věc. Říká, že je úžasné, co všechno nám dokáže sdělit pár pohybů rukama. Znakový jazyk ovládá jen částečně a myslí si, že se dorozumí. Dává ale přednost mluvení a odezírání, pomáhá mu zařadit se mezi ostatní zdravé vrstevníky.

Kompenzační pomůcka:

Lékaři mu sluchadla nabídli, ale z důvodu časté sekrece levého ucha je nakonec zakázali. Sluchadlo nějakou dobu zkusil používat, ale strašně ho bolela hlava. Zdůvodňuje to tím, že sluchadlo dokázalo vnímat nejen řeč, ale i okolní zvuky. To podle Romana bylo velmi stresující. Sluchadlo odmítl ještě krátce předtím, než je zakázali sami lékaři. Tlumočnických služeb nikdy nevyužil.

Rozhovor č. 4

Jméno: Lukáš

Věk: 30

Rodinná anamnéza:

Matka je dlouhodobě v invalidním důchodu a otec pracuje jako dělník v továrně. Má starší sestru. Pochází ze slyšící, úplné rodiny.

Zdravotní anamnéza:

Jeho sluchová vada je vrozená, s vadou se již narodil.

Osobní anamnéza:

Chodil do mateřské školy pro sluchově postižené v Holečkově ulici, kde získal i základní vzdělání. Přihlásil se v téže škole na učňovský obor zámečnický – strojný mechanik. Školu absolvoval bez větších problémů. Po vyučení našel práci v Poděbradech, kde zůstal sedm let. Dal výpověď a našel si práci v Praze, kde už pět let montuje součástky do aut.

Kompenzační pomůcka:

Mínulý rok dostal nové sluchadlo a je s ním velmi spokojený. Nosí ho jen na jedno ucho. Přijde mu zbytečné nosit obě sluchadla. Jedno mu stačí. Je schopen se domluvit pomocí odezírání. Vesměs používá znakový jazyk. Uznává, že s českým jazykem a s formulací vět má problémy. Hodně mu vypomáhají rodiče ohledně záležitostí týkajících se kolem tlumočení. Pokud rodiče nemohou, objedná si tlumočnicka, ale stává se to velmi zřídka.

Rozhovor č. 5

Jméno: Martin

Věk: 34

Rodinná anamnéza:

V rodině je jediný, kdo má sluchovou vadu. Od narození žil v úplné rodině. Má starší sestru. Rodiče jsou již v důchodu. Matka byla účetní a otec letecký mechanik.

Zdravotní anamnéza:

Martin má velmi těžkou percepční nedoslýchavost, kterou se snaží kompenzovat sluchovými pomůckami. V lékařských záznamech má napsanou sluchovou vadu „od narození“.

Osobní anamnéza:

První Martinova sluchadla byla krabičková. Chodil do mateřské školy i základní školy pro sluchově postižené v Ječné ulici. Po základní škole se rozhodl přihlásit na tamní gymnázium, které pak absolvoval. Po úspěšné maturitě se přihlásil na Vysokou školu chemicko – technologickou v Praze, fakultu životního prostředí, obor technologie vody. Zde získal titul inženýra. Ve škole bylo studium poměrně náročné, používal speciální FM Systém, ale většinu se musel učit ze skript.

Angažuje se v České unii neslyšících, kde zastává funkci viceprezidenta, vedoucího Centra zprostředkování simultánního přepisu, sociálního pracovníka, webmastera, člena rady České unie neslyšících. Dále dělá revizora organizace pro mladé Czech Deaf Youth, člena komise pro skryté titulky při Asociaci neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel (ASNEP), člena legislativní komise při ASNEP a nezávislého odborníka Asociace poskytovatelů sociálních služeb. Má vlastní cíl, kterého chce dosáhnout a jde tímto směrem. Od roku 1999 pracuje na částečný úvazek ve Výzkumném ústavu vodohospodářském T. G. Masaryka, kde pracuje jako výzkumný pracovník oddělení věnující se problematice technologie vody.

Kompenzační pomůcky:

Nosí obě sluchadla. Je s nimi velmi spokojený. Pomáhají mu překonat komunikační bariéru. Ovládá český znakový jazyk a je schopen se dorozumět i mluvenou češtinou v běžném styku. Podle situace, ve které se nachází, v komunitě osob se sluchovým postižením přizpůsobuje svůj projev v daném komunikačním systému.

3.4 Závěry výzkumu

Při hodnocení výsledků výzkumného šetření se jedná o kvalitativní výzkum. Na začátku závěrečné části práce jsme stanovili hypotézy, které zhodnotíme:

Hypotéza č. 1: *Uživatelé kochleárního implantátu jsou stále sluchově postižení lidé, kteří by měli znát svět neslyšících.*

Tato hypotéza je pravdivá. Uživatelé kochleárního implantátu stále spadají do kategorie sluchově postižených. Proto by jim neměl být odpirán svět neslyšících. Může se stát, že se člověk ocitne na hranici mezi slyšícími a neslyšícími a nebude patřit ani do jedné skupiny.

Hypotéza č. 2: *Uživatelé kochleárního implantátu využívají tlumočnických služeb méně než uživatelé sluchadel.*

Tato hypotéza je nepravdivá. Uživatelé kochleárního implantátu tlumočnicka také potřebují, ne všude se dorozumí bez problému. Je to individuální záležitost každého jedince.

Hypotéza č. 3: *Logopedie je důležitou součástí jak uživatelů sluchadel, tak i uživatelů kochleárního implantátu.*

Tato hypotéza je pravdivá. Z rozhovorů lze zjistit, že logopedická péče byla u každého jedince se sluchovým postižením součástí života. Je to velmi důležitá péče, která by nikdy neměla být podceňována.

Hypotéza č. 4: *Komunikační bariéra je větší u uživatelů sluchadel než u uživatelů kochleárního implantátu.*

Tato hypotéza se vyvrací. Není pravda, že by jedna skupina uživatelů měla lepší komunikaci. Opět záleží na jednotlivci, jak dobře je schopen porozumět a prolamovat komunikační bariéry.

Případové studie se účastnilo celkem pět sluchově postižených jedinců. Je známo, že potřeby každého sluchově postiženého jsou různé. Proto je důležité chápat je a přizpůsobovat se jejich potřebám. Jak kochleární implantát, tak i sluchadlo mají své uplatnění a je na sluchově postižených, zda této možnosti využívají či nikoliv. Velmi důležitá je včasná péče a logopedie.

Z rozhovoru také vyplývá, že sluchově postižený člověk nemusí mít vedle sebe tlumočnicka znakového jazyka. Komunikační bariéra je všude a je potřeba ji minimalizovat.

Lze říci, že pokud by se výzkumu účastnilo více sluchově postižených lidí, může se pravdivost hypotéz měnit. Vzhledem k počtu probandů lze získané informace považovat za důležité, nelze je zobecňovat.

ZÁVĚR

V teoretické části bakalářské práce jsem se zaměřila na problematiku sluchově postižených a využití kompenzační pomůcek. Kompenzační pomůcky jsou jediná možnost, která umožňuje překonávat nelehkou komunikační bariéru.

Mezi nejdůležitější kompenzační pomůcky bezesporu patří sluchadla a kochleární implantát. Tyto dvě pomůcky jsou sluchově postiženými nejvíce používány. Jejich včasné použití hraje u sluchově postižených velmi významnou roli. Čím dříve se tato kompenzační pomůcka k dítěti dostane, tím lepší je jeho rozvoj mluvené řeči. Samozřejmě je nutné zmínit, že se to neobejde bez kvalitní logopedické péče.

Mezi kompenzační pomůcky řadíme i technické pomůcky, jako jsou zesilovače zvuku, speciální telefony se zesíleným zvukem, indukční smyčky atd. Jsou to pomůcky, bez kterých se zejména nedoslýchaví, ohluchlí a uživatelé kochleárního implantátu neobejdou.

Důležitou pomůckou pro sluchově postižené je také on-line tlumočení, které poskytuje nejedna organizace pro sluchově postižené. Je to pomůcka, která tu řadu let chyběla. Funguje je non-stop, což je velká výhoda. Můžeme říci, že i sluchově postižení mohou konečně telefonovat, kdykoliv se jim to hodí, a nemusejí spoléhat na pomoc slyšící osoby.

Cílem výzkumného šetření bylo využití sluchadel a kochleárního implantátu u dospělých osob. Výzkumná metoda byla zvolena polostrandardizovaným rozhovorem. Oslovila jsem pět respondentů s různou sluchovou vadou, kteří ochotně odpovídali na předem připravené otázky. V rámci výzkumu se všechny stanovené cíle podařilo splnit.

Kompenzační pomůcky by měly být dostupné všem skupinám sluchových vad, jako jsou ohluchlí lidé, neslyšící, nedoslýchaví a uživatelé kochleárního implantátu. Je na každém sluchově postiženém jedinci, jak tyto pomůcky k překonáním komunikační bariéry využije.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BAREŠOVÁ, J., HRUBÝ, J.:** *Didaktické a technické pomůcky pro sluchově postižené v MŠ A ZŠ.* Praha: Septima, 1999. ISBN 80–72161059.
- HORÁKOVÁ, R.:** *Uvedení do surdopedie.* In **PIPEKOVÁ, J.:** *Kapitoly ze speciální pedagogiky.* Brno: Paido, 2006, ISBN 80- 7315-120-0.
- HRUBÝ, J.:** *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu (I .díl).* Praha: FRPSP, 1999. ISBN 80-7216-096-6.
- HRUBÝ, J.:** *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu (II.díl).* Praha: FRPSP, 1998. ISBN 80-7216-075-3.
- HUDÁKOVÁ, A.:** *Ve světě sluchového postižení: informační a vzdělávací publikace (nejen) pro zdravotnický personál o životě a potřebách neslyšících, nedoslýchavých a ohluchlých lidí a lidí s kochleárním implantátem.* Praha: FRPS - Středisko rané péče Tamtam pro rodiny dětí se sluchovým nebo kombinovaným postižením, 2005. ISBN 80-86792-27-7
- HYHLÍK, F., NAKONEČNÝ, M.:** *Malá encyklopedie současné psychologie.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977.
- KAŠPAR, Z.:** *Technické kompenzační pomůcky pro osoby se sluchovým postižením.* Praha: CKTZJ 2008, ISBN: 978-80-87153-62-8
- LEJSKA, M.:** *Poruchy verbální komunikace a foniatrie.* Brno: Paido, 2003,ISBN:80–7315-038–7.
- PŘINOSILOVÁ, D.:** *Diagnostika ve speciální pedagogice.* Brno: Paido 2007, ISBN: 978–80-7315–157-7.
- STRNADOVÁ, V.:** *Hluchota a jazyková komunikace: Současné problémy české komunity neslyšících: I. Díl.* FFUK Praha 2008, ISBN: 80-85899-45-0

HYPertextové odkazy

Česká unie neslyšících, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 15.11.2010], dostupné z WWW: <<http://cun.cz/index.php?clanek=8>>

Časná diagnostika vad sluchu u novorozenců a kojenců, [online], poslední úpravy 29. 10. 2008, [cit. 15. 11. 2010], dostupné z WWW: <<http://www.lekari-online.cz/orl-otorinolaryngologie/zakroky/casna-diagnostika-vad-sluchu-u-novorozencu-a-kojencu>>

Ticho, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 15. 11. 2010], dostupné z WWW: <<http://www.ticho.cz>>

Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 15. 11. 2010], dostupné z WWW: <<http://ruce.cz/clanky/506>>

Etický kodex České komory tlumočnicků znakového jazyka, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 15. 11. 2010], dostupné z WWW: <<http://www.cktzj.com/>>

Agentura pro neslyšící, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 2. 2011], dostupné z WWW: <<http://appn.cz/>>

Stop komunikačním bariérám, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 1. 2. 2011], dostupné z WWW: < <http://www.tkcncz.cz>>

Centrum zprostředkování simultánního přepisu, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: <<http://www.eprepis.cz>>

POLÁČEK, 2007, Kompenzační a komunikační pomůcky pro neslyšící a nedoslýchavé [CD. ROM]

Gymnázium, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: <<http://jecna27.cz/www/uvod/uvod.htm> >

Bilingvní mateřská škola pro sluchově postižené, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: <<http://www.pipan.cz>>

Střední škola, Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: < <http://www.sksp.org>>

Střední škola, Základní škola a Mateřská škola Hradec Králové, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: < <http://www.neslhc.com>>

Mateřská škola a Základní škola pro sluchově postižené Brno, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: < <http://www.zsspbrno.cz/>>

Střední škola pro sluchově postižené a Odborné učiliště Brno, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: <<http://www.ssbrno.cz>>

Mateřská škola a Základní škola Kyjov, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: < <http://www.mszskyjov.cz>>

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: < <http://www.sluch-ol.cz>>

Mateřská škola, základní škola a střední škola pro sluchově postižené Valašské Meziříčí, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: < <http://mail.val-mez.cz>>

Mateřská škola, základní škola a střední škola pro sluchově postižené České Budějovice, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: < <http://www.sluchpostcb.cz>>

Společnost pro hluchoslepé, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 12. 12. 2010], dostupné z WWW: <<http://www.lorm.cz>>

Kochlear, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: <<http://www.kochlear.cz/index.php?text=2-kochlearni-implantat-vseobecne-informace>>

Centrum kochleárních implantací u dětí, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 8. 12. 2010], dostupné z WWW: < <http://www.ckid.cz/>>

Kompone, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 20. 11. 2010], dostupné z WWW: <www.kompone.cz>

Gong, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: <<http://www.gong.cz/kvalita-poslechu-je-ve-vasich-rukou/2010/06/24>>

Aima, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: <<http://www.aima.cz/new-freedom.html>>

SEZNAM PŘÍLOH

Tab. č. 1: Sluchové poruchy a jejich projevy, MVCR, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 15. 11. 2010], dostupné z WWW: <<http://mvcr.cz/>>

Tab. č. 2: Rehabilitační a kompenzační pomůcky pro sluchově postižené poskytované sociálními úřady dle vyhlášky 182/1991 sb., a dle Zpravodaje MPSV č. 4/200

Obr. č. 1: Krabičkové sluchadlo, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: <<http://www.bite.ca/bitedaily/2010/10/charlie-chaplin-1928-time-traveler-revealed>>

Obr. č. 2: Brýlové sluchadlo, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: <<http://www.ourstar.co.kr/HearingaidInfo/HearingaidInfo07.asp>>

Obr. č. 3: Vnitřní uspořádání straničky brýlového sluchadla, HRUBÝ, 1998 s. 102

Obr. č. 4: Závěsné sluchadlo, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: <<http://www.ourstar.co.kr/HearingaidInfo/HearingaidInfo07.asp>>

Obr. č. 5: Pohled dovnitř závěsného sluchadla, MM 25 PP Rexton, HRUBÝ, 1998 s. 103

Obr. č. 6: a) Měkká tvarovka, b) Tvrdá tvarovka, c) Kombinovaná - měkká zvukovodová část a tvrdá konchální část. (POLÁČEK, 2007, Kompenzační a komunikační pomůcky pro neslyšící a nedoslýchavé [CD. ROM])

Obr. č. 7: Univerzální koncovky, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: <<http://forums.hardwarezone.com.sg/showthread.php?t=1163140>>

Obr. č. 8: Zvukovodové sluchadlo, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: <<http://www.ourstar.co.kr/HearingaidInfo/HearingaidInfo07.asp>>

Obr. č. 9: Vnitřní část kochleárního implantátu, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: <<http://www.kochlear.cz/index.php?text=2-kochlearni-implantat-vseobecne-informace>>

Obr. č. 10: Vnější část kochleárního implantátu Nucleus 5, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: <<http://www.firemniseznam.cz/detail/8600>>

Obr. č. 11: INFRAPORT SET 810 stereo–infačervený přenos, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: <<http://www.kompona.cz>>

Obr. č. 12: Telefon CL 400 (POLÁČEK, 2007, Kompenzační a komunikační pomůcky pro neslyšící a nedoslýchavé [CD. ROM])

- Obr. č. 13:** Telefonní zesilovač CLA 40 (POLÁČEK, 2007, Kompenzační a komunikační pomůcky pro neslyšící a nedoslýchavé [CD. ROM])
- Obr. č. 14:** Telefonní sluchátko s vibračním pulsátorem CLA 4 (POLÁČEK, 2007, Kompenzační a komunikační pomůcky pro neslyšící a nedoslýchavé [CD. ROM])
- Obr. č. 15:** Indukční smyčka drátová CLA 7 (POLÁČEK, 2007, Kompenzační a komunikační pomůcky pro neslyšící a nedoslýchavé [CD. ROM])
- Obr. č. 16:** Indukční smyčka Artone (POLÁČEK, 2007, Kompenzační a komunikační pomůcky pro neslyšící a nedoslýchavé [CD. ROM])
- Obr. č. 17:** a) Indukční smyčka pro veřejné prostory na úřadě, u lékaře, na poště, v bance. b) Mobilní indukční smyčka pro studenty – CLIPBOARDLOOP. c) Indukční smyčka pro společenské sály – INFINITYLOOP. (POLÁČEK, 2007, Kompenzační a komunikační pomůcky pro neslyšící a nedoslýchavé [CD. ROM])
- Obr. č. 18:** Světelná signalizace AVISO, [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 5. 12. 2010], dostupné z WWW: <<http://www.kompone.cz>>
- Obr. č. 19:** Vibrační digitální světelný a zvukový budík Jumbo Alarm (POLÁČEK, 2007, Kompenzační a komunikační pomůcky pro neslyšící a nedoslýchavé [CD. ROM])
- Obr. č. 20:** Znakující loutky Sofie a Roger [online], poslední úpravy nevedeno, [cit. 10. 3. 2011], dostupné z WWW: <<http://www.kompone.cz>>

PŘÍLOHY

Tab. č. 1: Sluchové poruchy a jejich projevy

Stupeň	Audiometrická ISO hodnota	Ztráta slyšení	Projevy
Oboustranná lehká nedoslýchavost	20-40 dB.	10-39%	Schopnost slyšet šepot
Oboustranná těžká nedoslýchavost	41-55 dB.	40-64%	Schopnost slyšet a opakovat mluvená slova
Oboustranná těžká nedoslýchavost	56-69 dB.	65-84%	Schopnost slyšet nějaká slova, když jsou křičena
Oboustranná praktická hluchota	70-90 dB.	85 – 90 %	Schopnost vnímat zvuk jen se sluchadlem
Oboustranná úplná hluchota	100 dB.	100%	Neschopnost slyšet zvuky ani rozumět řeči

Tab. č. 2: Rehabilitační a kompenzační pomůcky pro sluchově postižené poskytované sociálními úřady dle vyhlášky 182/1991 sb., a dle Zpravodaje MPSV č. 4/200

Název pomůcky	Výše příspěvku	Srovnatelná pomůcka
1. Víceúčelová pomůcka pro sluchově postižené děti	100 %, nejvýše 3000 Kč	Kurz znakové řeči či odezírání na video či CD-ROM
2. Signalizace bytového a domovního zvonku včetně instalace	100%	Komplexní signalizační systém s rozvodem signálu po elektrorozvodné síti nebo FM- propojením. Pomůcka k signalizaci pláče dítěte
3. Signalizace telefonního	100%	

zvonku		
4. Světelný nebo vibrační budík	50%	Vibrační náramkové hodinky nebo minutky
5. Telefonní přístroj se zesílením včetně světelné indikace zvonění	75%, nejvýše 7000 Kč	Přídavný zesilovač k telefonu, adaptér na sluchátko, zesilující zvuk nebo magnetické pole
6. Psací telefon pro neslyšící včetně světelné indikace zvonění*	75%	Pager, mobilní telefon s možností přenosu krátkých textových zpráv, osobní počítač
7. Přídavná karta k osobnímu počítači a programové vybavení emulující psací telefon pro neslyšící*	75%	
8. Fax	75%	
9. Faxmodemová karta k počítači a program vybavení emulující fax**)	75%	
10. Videorekordér	50%, nejvýše 7000 Kč	
11. Televizor s teletextem	50%, nejvýše 7000 Kč	
12. Doplnění stávajícího televizoru o dekodér teletextu včetně montáže	50%	
13. Přenosná naslouchací souprava s rádiovým nebo infračerveným přenosem	75%	
14. Přístroj k nácviku slyšení	50%	
15. Bezdrátové zařízení umožňující poslech	50%	Náhlavní sluchadla s drátovým připojením

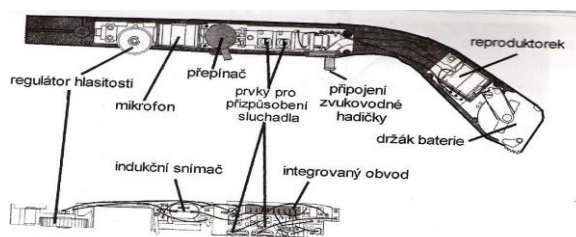
televizního přijímače nebo jiného zdroje zvuku		k televiznímu přijímači
16. Individuální přenosný naslouchací přístroj (není elektronické sluchadlo)	50%	
17. Individuální indukční smyčka	50%	Zesilovač pro indukční smyčku
18. Indikátor hlásek pro nácvik v rodině	75%	

Obr. č. 1: Krabičkové sluchadlo

Obr. č. 2: Brylové sluchadlo

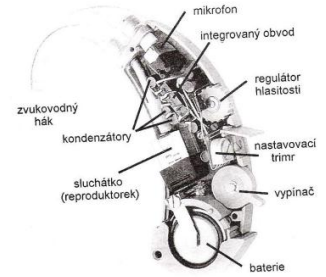

Obr. č. 3: Vnitřní uspořádání straničky brýlového sluchadla

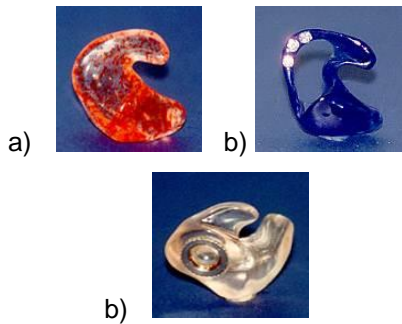

Obr. č. 4: Závěsné sluchadlo

Obr. č. 5: Pohled dovnitř závěsného sluchadla MM 25 PP Rexton

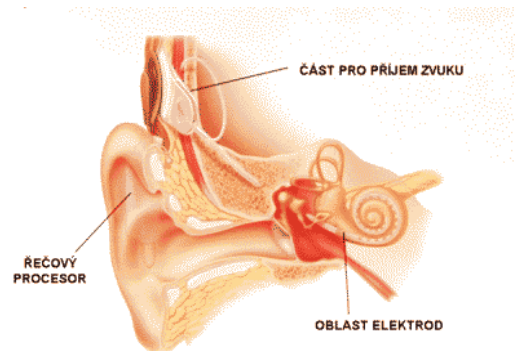
Obr. č. 6: a) Měkká tvarovka, b) Tvrdá tvarovka, c) Kombinovaná - měkká zvukovodová část a tvrdá konchální část

Obr. č. 7: Univerzální koncovky

Obr. č. 8: Zvukovodové sluchadlo

Obr. č. 9: Vnitřní část kochleárního implantátu

Obr. č. 10. Vnější část kochleárního implantátu Nucleus

Obr. č. 11: INFRAPORT SET 810 stereo–infačervený přenos

Obr. č. 12: Telefon CL 400

Obr. č. 13: Telefonní zesilovač CLA 4

Obr. č. 14: Telefonní sluchátko s vibračním pulsátorem CLA 4

Obr. č. 15: Indukční smyčka drátová CLA 7

Obr. č. 16: Indukční smyčka Artone

Obr. č. 17: a) Indukční smyčka pro veřejné prostory na úřadě, u lékaře, na poště, v bance. b) Mobilní indukční smyčka pro studenty – CLIPBOARDLOOP. c) Indukční smyčka pro společenské sály – INFINITYLOOP.

Obr. č. 18: Světelná signalizace AVISO

Obr. č. 19: Vibrační digitální světelný a zvukový budík Jumbo Alarm

Obr. č. 20: Znakující loutky Sofie a Roger